

Doniyor kitobi — Qirq birinchi qism

Pavlusning Bashoriy Xizmati: Qadimgi Isroilni Ruhiy Isroil bilan Bog'lash

Jeff Pippenger

2024-01-05

Havoriy Pavlus qadimgi Isroil bilan ruhiy Isroil o'rtasidagi bog'lovchi bo'g'in edi, chunki uning xizmati, ismi, shaxsiy sharoitlari va bashoratli faoliyati bularning barchasi bu haqiqatga guvohlik beradi. U o'zini havoriylarning eng kichigi deb atagan, chunki u Xudoning xalqini quvg'in qilgan edi.

Chunki men havoriylarning eng kichigiman va havoriy deb atalishga munosib emasman, chunki Xudoning jamoatini quvg'in qilganman. 1 Korinfliklarga 15:19.

Imonga kelganda unga berilgan ism Pavlus edi; bu “kichik” yoki “oz” degan ma'noni anglatadi, chunki u havoriylarning eng kichigi edi. Holbuki, uning asl ismi Shoul bo'lib, bu “tanlangan” degan ma'noni anglatadi.

Shunda Hananiya javob berib dedi: “Yo Rabbiy, men bu odam haqida ko'plardan eshitdim: u Quddusda Sening muqaddaslaringga qanchalar ko'p yomonliklar qilgan. Bu yerda ham Sening nomingni chaqiradiganlarning barchasini bog'lash uchun bosh ruhoniylardan vakolat olgan”. Ammo Rabbiy unga dedi: “Boraver; chunki u Mening nomimni g'ayriyahudiylar, podshohlar va Isroil farzandlari oldida olib yurish uchun Men uchun tanlangan idishdir” (Havoriylar 9:13–15).

Shoul xushxabarni g'ayriyahudiylarga olib borish uchun “tanlangan idish” edi, ammo u avvalo Pavlusga (kichik) aylantirilib, tavba qildirilib va kamtarlikka keltirilishi lozim edi, chunki unga qudratli bo'lish zarur bo'lar edi. Pavlus o'z kuchi o'zining kichikligida, ya'ni zaifligida ekanini anglardi.

Vahiylarning nihoyatda ko'pligi sababli me'yordan ortiq yuksalib ketmasligim uchun menga tanadagi bir tikan, meni urib-azoblash uchun Shaytonning bir xabarchisi berildi, toki me'yordan ortiq yuksalib ketmasligim uchun. Shu narsa haqida u mendan ketishi uchun Rabbimizga uch bor yolvordim. Va U menga dedi: “Mening inoyatim senga kifoyadir, chunki Mening qudratim zaiflikda komil bo'ladi.” Shuning uchun Masihning qudrati ustimda maskan tutishi uchun men o'z zaifliklarim bilan nihoyatda mamnunlik ila faxrlanaman. Shu bois Masih uchun zaifliklarda, haqoratlarda, muhtojliklarda, quvg'inlarda, tangliklarda mamnun bo'laman; chunki qachon zaif bo'lsam, o'shanda kuchliman. 2 Korinfliklarga 12:7–10.

Shoul “tanlangan” edi, ammo u qudratli bo'lishi uchun kichik qilindi (Pavlus). U Xushxabarni g'ayriyahudiylarga olib borish uchun tanlangan edi, biroq u qisman Eski Ahd haqidagi bilimi tufayli tanlab olingan edi.

Ayniqsa, men seni yahudiylar orasidagi barcha urf-odatlar va masalalarda bilimdon ekaningni bilganim uchun, sendan iltimos qilaman: meni sabr-toqat bilan tinglagin. Yoshligimdan boshlab kechirgan hayot tarzimi — avvaldan o'z xalqim orasida, Quddusda qanday

yashaganimni — barcha yahudiylar biladilar. Ular meni boshidan beri taniganlar; agar guvohlik bermoqchi bo'lsalar, dinimizning eng qattiq mazhabiga ko'ra men farziy bo'lib yashaganman. Havoriylar 26:3–5.

Shoul Eski Ahd Muqaddas Yozuvlarining eng buyuk ustozlaridan biri deb hisoblangan Gamaliel tomonidan ta'lim olgan edi.

“Iltimos qondirildi, va ‘Pavlus zinapoyada turib, xalqqa qo‘li bilan ishora qildi.’ Bu ishora ularning e’tiborini tortdi, holati esa hurmat uyg‘otdi. ‘Va katta sukut bo‘lgach, ularga ibroniy tilida shunday dedi: Ey erkaklar, birodarlar va otalar, hozir sizlarga aytayotgan himoyamni tinglanglar.’ Tanish ibroniycha so‘zlar yangraganda, ‘ular yanada chuqurroq sukut saqladilar,’ va umumiy jimjitlik ichida u davom etdi: “‘Men chindan ham yahudiy bo‘lgan bir odamman, Kilikiyadagi Tarsus shahrida tug‘ilganman, ammo bu shaharda Gamaliyel oyoqlari ostida tarbiya topganman, ota-bobolar qonunining mukammal yo‘li bo‘yicha ta’lim olganman va bugun sizlarning barchangiz qanday bo‘lsangiz, Xudoga shunday g‘ayratli bo‘lganman.’ Havoriyning bu so‘zlarini hech kim inkor eta olmas edi, chunki u tilga olgan dalillar hali Quddusda yashab turgan ko‘plarga yaxshi ma’lum edi.” Havoriylar faoliyati, 408.

Shoul tasodifan tanlanmagan edi va Pavlus xizmatining muayyan maqsadlaridan biri so‘zma-so‘z Isroilning muqaddas tarixi bilan ruhiy Isroilning muqaddas tarixi o‘rtasida ko‘prik qurish edi. Ushbu haqiqat bilan bog‘liq holda, u Yangi Ahdning asosiy qismini yozdi. Uning yozuvlaridan bir bob birinchi farishtaning xabari tuzilmasi uchun ham, uchinchi farishtaning xabari tuzilmasi uchun ham asosni ko‘rsatadi. Bu parcha Adventizm tarixida yodgorlik bo‘lib, Adventizmning boshi va oxirida dono bilan nodon o‘rtasidagi farqni ko‘rsatib beradi.

Endi, ey birodarlar, Rabbimiz Iso Masihning kelishi va bizning Uning huzuriga jam bo‘lishimiz haqida sizlardan iltijo qilamizki, go‘yo Masihning kuni yaqinlashib qolgan emish, deb na ruh orqali, na so‘z orqali, na go‘yo bizdan bo‘lgandek bir maktub orqali tezda fikringizdan chayqalib ketmanglar va vahimaga tushmanglar. Hech kim sizni hech bir yo‘l bilan aldamasin; chunki avval murtadlik yuz bermaguncha va gunoh odami, halokat o‘g‘li, oshkor bo‘lmaguncha, o‘sha kun kelmaydi. U Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan hamma narsaga qarshi turadi va o‘zini ulardan yuqori qo‘yadi; hatto o‘zini Xudoday ko‘rsatib, Xudoning ma’badida o‘tiradi. Men hali sizlar bilan bo‘lganimda, bularni sizlarga aytganim yodingizda yo‘qmi? Endi esa u o‘z vaqtida oshkor bo‘lishi uchun nimaning to‘sqinlik qilayotganini bilasizlar. Zero qonunsizlik siri allaqachon amal qilmoqda; faqat hozir to‘sqinlik qilayotgan zot, to‘yo‘ldan olinmaguncha, to‘sqinlik qilaveradi. Shundan keyin o‘sha badkor oshkor bo‘ladi; Rabbii uni O‘z og‘zining ruhi bilan yo‘q qiladi va O‘z kelishining porlashi bilan mahv etadi. Uning kelishi esa Shaytonning amaliga ko‘ra har xil qudrat, alomatlar va yolg‘on mo‘jizalar bilan, halok bo‘layotganlarda nohaqlikning har xil aldovlari bilan bo‘ladi; chunki ular najot topishlari uchun haqiqat muhabbatini qabul qilmadilar. Shu sababli Xudo ularga yolg‘onga ishonishlari uchun kuchli adashishni yuboradi; toki haqiqatga ishonmay, nohaqlikdan zavq olganlarning hammasi hukm qilinsin. 2 Salonikaliklarga 2:1–12.

Ushbu parchaning mazmuni Masihning ikkinchi marta qachon qaytishi masalasini ko‘rib chiqishdir. Pavlus Salonikadagi imonlilarga shuni eslatadiki, u bu tashvishga allaqachon avval

javob bergan edi, chunki u shunday degan: “Esingizda yo‘qmi, men hali sizlar bilan bo‘lganimda, sizlarga bu narsalarni aytgan edim?” Pavlus birodarlarimizning “Rabbimiz Iso Masihning kelishi va bizning Uning huzuriga yig‘ilishimiz” mavzusida aldanib qolishlarining oldini olishga urinayotgan edi.

Tarixchilar Uilyam Miller xabarining yarmi Doniyor kitobining sakkizinchi bobi, o‘n to‘rtinchi oyatidagi ikki ming uch yuz yilni uning aniqlab berganiga asoslanganini ta’kidlaydilar. Uning xabarining ba’zan e’tirof etilmaydigan ikkinchi yarmi esa Masihning Ikkinchi Kelishi haqidagi soxta ta’limotlarni rad etish borasidagi mehnatidan iboratdir.

Soxta iyezuit metodologiyasiga asoslangan holda Uilyam Miller izchil ravishda qarshi turgan (va hozir ham mavjud bo‘lgan) ko‘zga ko‘ringan bir soxta ta’limot bor edi. Bu Rabbimizning ikkinchi kelishidan oldin “vaqtinchalik ming yillik” deb ataladigan ming yillik tinchlik davri bo‘ladi, degan soxta ta’limot edi; bu ta’limotga Opa Uayt ham qarshi turgan.

Millerning xizmati, shuningdek, o‘z davrida keng tarqalgan mingyillik haqidagi turli soxta qarashlarga zid ravishda, Masihning so‘zma-so‘z qaytishi haqidagi haqiqatni ham qaror toptirayotgan edi. Pavlus 2 Salonikaliklarga maktubida Ikkinchi Kelish haqida so‘z yuritadi, shuning uchun bu parcha Millerning so‘zma-so‘z Ikkinchi Kelish haqidagi tushunchasining bir qismi edi. Bu bob Miller uchun “Hozirgi Haqiqat” edi.

Pavlus Ikkinchi Kelish bilan bog‘liq voqealarning muhim bir ketma-ketligini ko‘rsatadi, shuningdek nega Salonikaliklar Rabbiyning qaytishini o‘z umrlarida kutmasliklari kerakligining mantiqini ham bayon qiladi. Pavlus shunday deydi: “Endi esa, birodarlar, Rabbimiz Iso Masihning kelishi va bizning Uning huzuriga jam bo‘lishimiz haqida sizdan iltijo qilamiz”. “Iltijo qilamiz” so‘zi so‘roq qilish ma’nosini anglatadi. Pavlus Ikkinchi Kelish bilan bog‘liq unsurlarni mantiqan tahlil qilib chiqmoqda va tinglovchilarini o‘z mantig‘ini ular tomonidan tahlil qilinishini ko‘zlagan bir turdagi so‘roq orqali bosqichma-bosqich yetaklamoqda.

Uning mantiqiy tuzilishi shundan iboratki, Masih ikkinchi bor qaytishidan oldin papalik aniqlanishi va hukmronlik qilishi kerak, hamda papalik tarixda paydo bo‘lishidan oldin murtdlik yuz berishi lozim. Murtdlik hali kelajakda edi, demak papalikning paydo bo‘lishi bundan ham keyinroq edi. Shunday ekan, kim qanday qilib Masihning qaytishi yaqin, deb aldanishi mumkin edi? U murtdlikdan keyin oshkor bo‘ladigan o‘sha qudrat aynan kim ekanini belgilash uchun papalikka oid bir necha timsollardan foydalanadi. U papalikni “gunoh odami”, o‘sha “qabih”, “halokat o‘g‘li” va “nohaqlik siri” deb ataydi. Oqsoch Vayt bu timsollarning barchasi papalikni aniqlovchi ramzlar ekanini aniq ko‘rsatadi.

“Ammo Masihning kelishidan oldin, bashoratda oldindan aytilganidek, diniy dunyoda muhim voqealar yuz berishi kerak edi. Havoriy shunday degan edi: ‘Aqlingiz tezda chalg‘imasin yoki bezovta bo‘lmanglar, na biron ruh, na biron so‘z, na go‘yo bizdan kelgandek maktub orqali, go‘yo Masihning kuni yaqinlashib qolgan emish. Hech kim sizni hech qanday yo‘l bilan aldamasin; chunki avvalo yuz o‘g‘irish kelmaguncha va halokat o‘g‘li bo‘lgan gunoh odami oshkor bo‘lmaguncha, o‘sha kun kelmaydi; u Xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan har narsaga qarshi turadi va o‘zini ulardan yuqori ko‘taradi; hatto o‘zini Xudo ekanini ko‘rsatib,

Xudoning ma'badida xuddi Xudoday o'tiradi.”

“Pavlusning so'zlari noto'g'ri talqin qilinmasligi kerak edi. U maxsus vahiy orqali Salonikaliklarni Masihning yaqin oradagi kelishi haqida ogohlantirgan, deb ta'lim berilmasligi lozim edi. Bunday qarash imonda chalkashlikni keltirib chiqarardi; chunki ko'pincha ko'ngil qolishi imonsizlikka olib boradi. Shuning uchun havoriy birodarlarni undan kelgandek bo'lgan hech qanday bunday xabarni qabul qilmaslik haqida ogohlantirdi va payg'ambar Doniyor tomonidan shu qadar ravshan tasvirlangan papalik hokimiyati hali ko'tarilib, Xudoning xalqiga qarshi urush olib borishi kerakligini ta'kidlashda davom etdi. Bu hokimiyat o'zining halokatli va kufrona ishini ado etmaguncha, jamoat o'z Rabbiysining kelishini kutishi behuda bo'lar edi. ‘Men hali sizlar bilan bo'lganimda, ularni sizlarga aytganim yodingizda emasmi?’ — deb so'radi Pavlus.”

“Haqiqiy jamoatni qamrab olishi kerak bo'lgan sinovlar dahshatli edi. Hatto havoriy yozayotgan paytning o'zidayoq, “gunohsizlik siri” allaqachon ish boshlagan edi. Kelajakda yuz berishi kerak bo'lgan voqealar “shaytonning amaliga ko'ra, har xil qudrat, alomatlar va yolg'on mo'jizalar bilan, hamda halok bo'layotganlarda nohaqlikning har qanday aldamchiligi bilan” sodir bo'lishi kerak edi.”

“Haqiqat sevgisini” qabul qilishdan bosh tortadiganlar haqidagi havoriyning bayonoti ayniqsa tantanalidir. U haqiqat xabarlarini ataylab rad etadigan barcha kishilar haqida shunday degan edi: “Shu sababli Xudo ularga kuchli adashishni yuboradi, toki ular yolg'onga ishonsinlar; toki haqiqatga ishonmay, nohaqlikdan zavq olganlarning hammasi mahkum bo'lsin.” Odamlar Xudo O'z marhamati ila ularga yuboradigan ogohlantirishlarni jazosiz rad eta olmaydilar. Bu ogohlantirishlardan yuz o'girishda davom etadiganlardan Xudo O'z Ruhini olib qo'yadi va ularni o'zlari sevgan aldovlarga tashlab qo'yadi.” Havoriylarning ishlari, 265, 266.

Garchi Opa Uaif bevosita “gunoh odami”, “u fosiq”, “halokat o'g'li” va Pavlusning ushbu parchasidagi “nohaqlik siri”ni aniqlab, uni “papalik hokimiyati” deb atasa-da, u bundan ham ko'prog'ini aytadi. U Pavlus Rim papasini aniqlash uchun qo'llagan bu ramzlar Doniyor kitobidan olinganini ham ko'rsatadi; chunki u shunday degan edi: “Shuning uchun havoriy birodarlarni o'zidan kelgandek bo'lgan bunday xabarni qabul qilmaslikka ogohlantirdi va keyin Doniyor payg'ambar tomonidan shu qadar ravshan tasvirlangan papalik hokimiyati hali ko'tarilib, Xudoning xalqiga qarshi urush olib borishi kerakligini alohida ta'kidladi. Bu hokimiyat o'zining halokatli va kufrona ishini bajarib bo'lmaguncha, jamoat uchun o'z Rabbisining kelishini kutish behuda bo'lar edi.” Pavlus Salonikaliklarga yo'llagan xabarning papalikni aniqlovchi qismini Doniyorning o'n birinchi bobi, o'ttiz oltinchi oyatiga asoslagan edi.

Shoh o'z irodasiga ko'ra ish tutadi; u o'zini yuksaltiradi, o'zini har qanday xudodan yuqori ulug'laydi, xudolar Xudosiga qarshi dahshatli so'zlar aytadi va g'azab ado bo'lguncha ravnaq topadi; chunki belgilab qo'yilgan narsa albatta amalga oshadi. Doniyor 11:36.

Pavlus “qarshilik ko'rsatadigan va xudo deb atalgan yoki sajda qilinadigan har narsadan o'zini yuqori ko'taradigan; shunday qilib, u xudodek Xudoning ma'badida o'tirib, o'zini Xudo ekanini ko'rsatadigan” papani tilga olganida, u Doniyor payg'ambarning “o'z irodasiga ko'ra” ish qiladigan va “o'zini” yuksaltirib, “o'zini har bir xudodan ustun” ulug'laydigan “shoh” haqidagi

tasvirini qayta bayon qilayotgan edi. Papa “xudolar Xudosiga qarshi ajoyib soʻzlar” aytadigan shohdir va papa 1798-yilda birinchi “gʻazab” “tamom boʻlguncha” “ravnaq topadigan” kuchdir.

Doniyor kitobining oʻn birinchi bobi, oʻttiz oltinchi oyati 1989-yildagi bilimning ortishini toʻgʻri tushunish uchun mutlaqo toʻgʻri anglanishi zarur. Shu sababli, oyatdagi podshoh Fransiya boʻlgan, degan Uriah Smith tomonidan ilgari surilgan soxta taʼlimot Adventizmning birinchi avlodida (1863–1888) joriy etildi. Smith oʻttiz oltinchi oyat matnidagi “oʻsha” podshohni (yaʼni oldingi oyatlarda tasvirlanayotgan papalikni) “bir” podshohga (istalgan podshohga) oʻzgartirdi, toki Rimning sajda-uslubiga xos xususiyatlarni ateistik Fransiya nisbat bersin; ammo bu faqat qirqinchi oyat va undan keyingi oyatlarda Turkiyani shimol podshohi deb biluvchi oʻzining sevimli nazariyasini ilgari surish uchun boshlangʻich nuqta, xolos.

Shayton oyatdagi shoh papalik ekanligi haqiqatini xiralashtirishni erta boshladi; bu haqiqatga Doniyorning guvohligiga ikkinchi guvohni taqdim etgan esa havoriy Pavlusdir. Opa Uayt uchinchi guvohni taqdim etdi.

Shayton nafaqat ushbu oyatdagi shoh papaning oʻzi ekanligi haqidagi haqiqatni xiralashtirishga intildi, balki oyatda mujassam boʻlgan haqiqatni notoʻgʻri yoʻnaltirish orqali, oyatdagi “gʻazab” nimani anglatganining ahamiyatini ham noaniq qilib qoʻydi. Oyatdagi papalik 1798-yilgacha, yaʼni unga halokatli yarasi yetkazilgunga qadar ravnaq topishi kerak edi. 1798-yil miloddan avvalgi 723-yildan boshlab Isroilning shimoliy shohligiga qarshi amalga oshirilgan Xudoning ikki ming besh yuz yigirma yillik gʻazabining nihoyasidir.

Agar Adventizm 1863-yilda “yetti zamon”ni himoya qilib, uni mustahkam ushlab turganida edi, Uriah Smithning oʻttiz oltinchi oyat haqidagi bunday nodonligidan deyarli qutulib ketishi imkonsiz boʻlur edi; chunki “gʻazab” Xudoning “yetti zamon”dagi birinchi gʻazabini ifodalaydi deb tushutilgan boʻlur edi, shu tariqa uning Fransiya bilan mutlaqo hech qanday aloqasi boʻlmas edi. 1989-yildagi bilimning ortishi ushbu parçada Pavlus tomonidan tasdiqlanadi, va shu sababli ushbu parçada Pavlusning haqiqatga boʻlgan sevgini qabul qilmay, balki kuchli adashishni qabul qiladiganlar haqidagi ogohlantirishi shuni anglatadiki, ular buni Pavlus ushbu parçada bayon etgan haqiqatlarni rad etishlari orqali boshdan kechiradilar. Oʻsha haqiqatlardan biri Doniyor kitobining oʻn birinchi bob, qirqinchi oyatdan qirq beshinchi oyatgacha boʻlgan qismida shimol shohining toʻgʻri aniqlanishidir.

Ushbu parchada Pavlus, Rim papasini aniqlab bergach, Masihning Ikkinchi Kelishiga qadar, yaʼni parchadagi mavzuga taalluqli boʻlgan, dunyoning oxirida yuz beradigan voqealar ketma-ketligini bayon qiladi. U shunday deydi: “soʻng u yovuz oshkor boʻlur.” Oʻsha “yovuz” — papa boʻlib, “Uni Rabbimiz Oʻz ogʻzining ruhi bilan yoʻq qilar va Oʻz kelishining porlashi bilan halok etar.” Soʻng Pavlus shunday deydi: “Yaʼni uning kelishi shaytonning amali boʻyicha har xil qudrat, alomatlar va yolgʻon moʻjizalar bilan boʻlur.” Iso — “uning kelishi shaytonning amali boʻyicha” boʻlgan Zotdir.

Shaytonning moʻjizaviy faoliyati yaqin orada keladigan Yakshanba qonunidan boshlab, Mikoil oʻrnidan turib, insoniyat uchun sinov muddati yopilguniga qadar boʻlgan davrdir. Insoniyat uchun sinov muddati yopilganidan Masih qaytib kelguniga qadar toʻkiladigan Yetti Oxirgi Balolar

davomida Shayton hech qanday mo'jiza qilmaydi.

“Masih deydi: ‘Ularni mevalaridan bilib olursizlar.’ Agar shifo topishlar sodir bo‘layotgan kishilar, ayni shu namoyonliklar sababli, Xudoning qonunini mensimasliklarini oqlashga moyil bo‘lsalar va itoatsizlikda davom etsalar, garchi ular har qanday va istalgan darajada qudratga ega bo‘lsalar ham, bundan ularda Xudoning buyuk qudrati bor, degan xulosa kelib chiqmaydi. Aksincha, bu buyuk aldovchining mo'jiza yaratuvchi qudratidir. U axloqiy qonunning buzuvchisidir va uning haqiqiy tabiatini odamlardan ko‘r qilmoq uchun o‘zi egallay oladigan har bir vositani ishga soladi. Bizga oxirgi kunlarda u alomatlar va yolg‘on mo‘jizalar bilan ish ko‘rishi haqida ogohlantirish berilgan. Va u sinov muddatining yopilishigacha bu mo‘jizalarni davom ettiradi, toki ularni o‘zining zulmatning emas, nur farishtasi ekanining dalili sifatida ko‘rsata olsun.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 911.

Pavlus papalikning oshkor bo‘lishidan oldin bir murtadlik yuz berishini va Masihning Ikkinchi Kelishi Shaytonning mo‘jizakor faoliyatidan “keyin” sodir bo‘lishini ko‘rsatadi. Shaytonning mo‘jizakor faoliyati Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonunidan boshlanib, sinov muddatining yopilishi va yetti oxirgi balo kelishi bilan nihoyasiga yetadi. Shaytonning mo‘jizakor faoliyati Qo‘shma Shtatlardagi yakshanba qonunidan boshlanadi.

“Papalik institutini Xudoning qonunini buzgan holda majburan joriy etuvchi farmon orqali, xalqimiz o‘zini solihlikdan to‘liq uzib qo‘yadi. Protestantizm o‘sha jarlik uzra qo‘lini cho‘zib, Rim hokimiyatining qo‘lini tutganida, u tubsiz qa‘r uzra uzanib, Spiritizm bilan qo‘l biriktirganida, mana shu uch tomonlama ittifoq ta’siri ostida mamlakatimiz o‘z Konstitutsiyasining protestant va respublika boshqaruvi sifatidagi har bir prinsipini rad etib, papalikning soxtaliklari va aldanishlarini yoyish uchun sharoit yaratganida, ana shunda biz Shaytonning hayratomuz faoliyati vaqti kelganini va oxir yaqin ekanini bilishimiz mumkin.” Testimonies, 5-jild, 451.

Yakshanba qonuni — oltinchi saltanatning, ya’ni Vahiy kitobining o‘n uchinchi bobidagi yer hayvonining nihoyasidir. Yer hayvoni papa hukmronligining ming ikki yuz oltmish yili nihoyasiga yetgan 1798 yilda hukmronlik qila boshladi. Shunday ekan, papalik 538 yilda oshkor bo‘ldi, garchi uning dunyo ustidan nazoratni qo‘lga olishga qaratilgan faoliyati Pavlus o‘z so‘zlarini bitayotgan paytda allaqachon amalda bo‘lgan bo‘lsa ham. 538 yildan oldin esa, gunoh odami oshkor bo‘lib, Xudoning ma’badida o‘tirishidan avval, undan oldin keladigan bir murtadlik bo‘lishi kerak edi.

Xristian jamoati butparastlik dini bilan murosqa qilganida, bu murtadlik imperator Konstantin timsolida Pergam jamoati orqali ifodalangan edi. Pavlus Masihning Ikkinchi Kelishidan oldin albatta sodir bo‘lishi lozim bo‘lgan bashoratli belgilarni ko‘rsatib berayotgan edi. U avvalroq Salonikaliklarga o‘rgatganlarini yana bir bor eslatib o‘tgach, ulardan bu haqiqatlarni ilgari o‘rgatganini eslamaysizlarmi, deb so‘raydi. So‘ng u ularga yana shuni eslatadiki, u ularga papalikni “ushlab turadigan”, ya’ni papalik “o‘z vaqtida oshkor bo‘lishi uchun” bir qudrat mavjud bo‘lishini ham o‘rgatgan edi. “Witholdeth” so‘zi tiyib turmoq, jilovlab turmoq ma’nosini anglatadi. Xuddi shu parchada keyinroq “witholdeth” so‘zi “now letteth” deb tarjima qilingan.

Shunday ekan, mazkur parcha to‘g‘ri ravishda quyidagicha ifodalanadi: “Va endi sizlar papalikni nima tiyib turganini bilasizlar, toki papalik o‘z vaqtida ayon bo‘lsin. Chunki qonunsizlik siri (papalik) allaqachon ish ko‘rmoqda: faqat hozir papalikni tiyib turgan zot, u yo‘ldan olib tashlangunicha papalikni tiyib turishda davom etadi.” Uilyam Miller Salonikaliklardagi ushbu parchani anglaganida, milodiy 538-yilda papalikning yer yuzidagi taxtga ko‘tarilishiga to‘sqinlik qilgan kuch butparast Rim ekanini va butparast Rim “yo‘ldan olib tashlangunicha” papalik hokimiyatining yuksalishini tiyib turishini tushundi.

“Men deist bo‘lib yurgan o‘n ikki yil davomida topa olganim barcha tarixlarni o‘qidim; ammo endi Muqaddas Kitobni sevib qoldim. U Iso haqida ta‘lim berardi! Shunga qaramay, Muqaddas Kitobning anchagina qismi men uchun hanuz qorong‘i edi. 1818 yoki 1819 yilda, meni ziyorat qilishim munosabati bilan suhbatlashib o‘tirgan bir do‘stim — u men deist bo‘lgan paytimda meni tanigan va gaplarimni eshitgan edi — ancha ma‘noli tarzda so‘radi: “Bu matn va u matn haqida nima deysiz?” U deist bo‘lganimda e‘tiroz bildirgan eski matnlarga ishora qilayotgan edi. Men uning nima demoqchi ekanini tushundim va javob berdim: — Agar menga vaqt bersangiz, ularning nimani anglatishini aytib beraman. “Qancha vaqt kerak?” “Bilmayman, ammo aytib beraman”, deb javob qildim, chunki men tushunib bo‘lmaydigan vahiy Xudo tomonidan berilganiga ishona olmasdim. Shundan so‘ng, Muqaddas Ruh nimani nazarda tutganini topa olishimga ishonib, Muqaddas Kitobimni o‘rganishga qat‘ qildim. Ammo bu qarorni qabul qilishim bilanoq, xayolimga bir fikr keldi: — “Agar tushuna olmaydigan bir parchaga duch kelsangiz, nima qilasiz?” Shunda Muqaddas Kitobni o‘rganishning mana bu usuli xayolimga keldi: — Men bunday parchalar so‘zlarini olaman, ularni butun Muqaddas Kitob bo‘ylab kuzataman va shu yo‘l bilan ularning ma‘nosini bilib olaman. Menda Krudenning Konkordansiyasi bor edi, menimcha, u dunyodagi eng yaxshisidir; shuning uchun uni va Muqaddas Kitobimni oldim-da, stolimga o‘tirdim va boshqa hech narsa o‘qimadim, faqat gazetalarni birozgina, chunki Muqaddas Kitobim nimani anglatishini bilishga qat‘iy ahd qilgan edim.

“Men Ibtidodan boshladim va asta-sekin o‘qib bordim; hamda tushuna olmagan bir oyatga kelganimda, uning ma‘nosini bilish uchun butun Muqaddas Kitobni ko‘zdan kechirdim. Muqaddas Kitobni shu tarzda boshdan-oyoq o‘qib chiqqanimdan so‘ng, ey, haqiqat naqadar yorqin va ulug‘vor namoyon bo‘ldi! Men sizlarga va‘z qilib kelayotgan narsani topdim. Yetti zamon 1843-yilda nihoyasiga yetganiga qanoat hosil qildim. So‘ng 2300 kunga keldim; ular meni xuddi shu xulosaga olib keldi; biroq Najotkor qachon kelayotganini aniqlash niyatim yo‘q edi va bunga ishonolmas edim; ammo nur menga shu qadar kuch bilan urildiki, nima qilishni bilmay qoldim. Endi esa, deb o‘yladim, men shpor va jilovni taqishim kerak; men Muqaddas Kitobdan tezroq bormayman va undan ortda ham qolmayman. Muqaddas Kitob nimani o‘rgatsa, men shunga mahkam yopishaman. Ammo baribir tushuna olmagan ayrim oyatlar bor edi.”

“Uning Muqaddas Kitobni o‘rganishdagi umumiy usuli haqida shuncha. Boshqa bir safar u oldimizdagi matnning ma‘nosini—kundalik‘ning ma‘nosini—aniqlash usulini bayon qilgan edi. ‘Men o‘qishni davom ettirdim,’ dedi u, ‘va uning Danioldan boshqa joyda uchrashini topa olmadim. Shundan so‘ng u bilan bog‘liq turgan “olib tashlamoq” degan so‘zlarni oldim. U kundalikni olib tashlaydi, “kundalik olib tashlanadigan vaqtdan boshlab”, va hokazo. Men

o'qishni davom ettirdim va matn haqida hech qanday nur topolmasligimni o'yladim; nihoyat 2 Salonikaliklarga 2:7–8 ga keldim. “Chunki qonunsizlik siri allaqachon amalda, faqat hozir to'sib turgan zot yo'ldan olinmaguncha to'sib turadi, shunda o'sha yovuz oshkor bo'ladi”, va hokazo. Va men o'sha matnga kelganimda, ey, haqiqat naqadar ravshan va ulug'vor ko'rindi! Mana shu yerda! mana shu “kundalik”dir! Xo'sh, endi Pavlus “hozir to'sib turgan” yoki monelik qilayotgan zot deganda nimani nazarda tutadi? “Gunoh odami” va “yovuz” deganda Papalik nazarda tutiladi. Xo'sh, Papalikning oshkor bo'lishiga nima to'sqinlik qiladi? Albatta, bu Majusiylkdir; demak, “kundalik” Majusiylkni anglatishi kerak.” William Miller, Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65, 66.

Doniyor kitobidagi “kundalik” butparastlikning ramzi ekanini tushunmaganida, Miller o'zi o'zining bashoratli tuzilmasini barpo etgan asosni ishlab chiqishda nihoyatda qiynalgan bo'lar edi. “Kundalik” Doniyor kitobida besh marta uchraydi va u har doim papachilikning bir ramzi bilan ortidan keladi. Doniyor kitobidagi “kundalik” butparastlik ekaniga dalil Pavlusning Salonikaliklarga maktubida joylashgandir. Xudoning Kalomidagi eng og'ir ogohlantirishlardan biri aynan o'sha yerda joylashgan, chunki u yerda Pavlus haqiqatni sevmaydiganlarga kuchli adashish yuborilishini ravshan bayon qiladi. Ataylab Salonikaliklarga maktubda joylashtirilgan haqiqat butparastlikning papachilik bilan bog'liqligini aniqlash edi, va o'sha haqiqatni rad etish, bu rad etishning oqibati albatta kuchli adashish bo'lishini kafolatlaydi.

Bu mavzuni keyingi maqolada davom ettiramiz.

Hayratda qoling va taajjublaning; qichqiring va fig'on qiling: ular mastdirlar, ammo sharobdan emas; ular gandraklaydilar, ammo kuchli ichimlikdan emas. Chunki Egamiz ustingizga qattiq uyqu ruhini quydi va ko'zlaringizni yumdi; payg'ambarlarni ham, boshliqlaringizni ham, ko'ruvchilarni ham U qopladi. Va hamma vahiy sizlar uchun muhrlangan kitobning so'zlaridek bo'lib qoldi; uni bilimli kishiga berib: “Iltimos, buni o'qi”, deydilar, u esa: “O'qiy olmayman, chunki u muhrlangan”, deydi. So'ng kitobni savodsiz kishiga berib: “Iltimos, buni o'qi”, deydilar, u esa: “Men savodsizman”, deydi. Shuning uchun Egamiz dedi: “Bu xalq Menga og'zi bilan yaqinlashadi va lablari bilan Meni ulug'laydi, ammo yuragini Mendan uzoqlashtirgan, Mendan qo'rqishi esa insoniy qoidalar bilan o'rgatilgandir. Shuning uchun, mana, Men bu xalq orasida ajoyib bir ishni, ha, ajoyib va hayratomuz bir ishni qilaman; chunki ularning donolarining donoligi halok bo'ladi, farosatlilarining fahmi esa yashirin bo'ladi. Egamizdan o'z maslahatlarini chuqur yashirishga urinadiganlarning holiga voy! Ularning ishlari zulmatda bo'ladi, va ular: ‘Bizni kim ko'radi? Bizni kim biladi?’ deydilar. Albatta, sizlarning hamma narsani teskari aylantirishingiz kulolning loyidek sanaladi; axir yaratilgan narsa o'zini yaratganga: ‘U meni yaratmadi’, deydimi? Yoki yasalgan narsa o'zini yasaganga: ‘Uning fahmi yo'q edi’, deydimi?” Ishayo 29:9–16.